

ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΙΛΙΑΔΑ

*Τσιβούλα Ελένη
2^ο Γυμνάσιο
Ελευθερίου-Κορδελιού*

ΕΠΙΚΗ ΠΟΙΗΣΗ

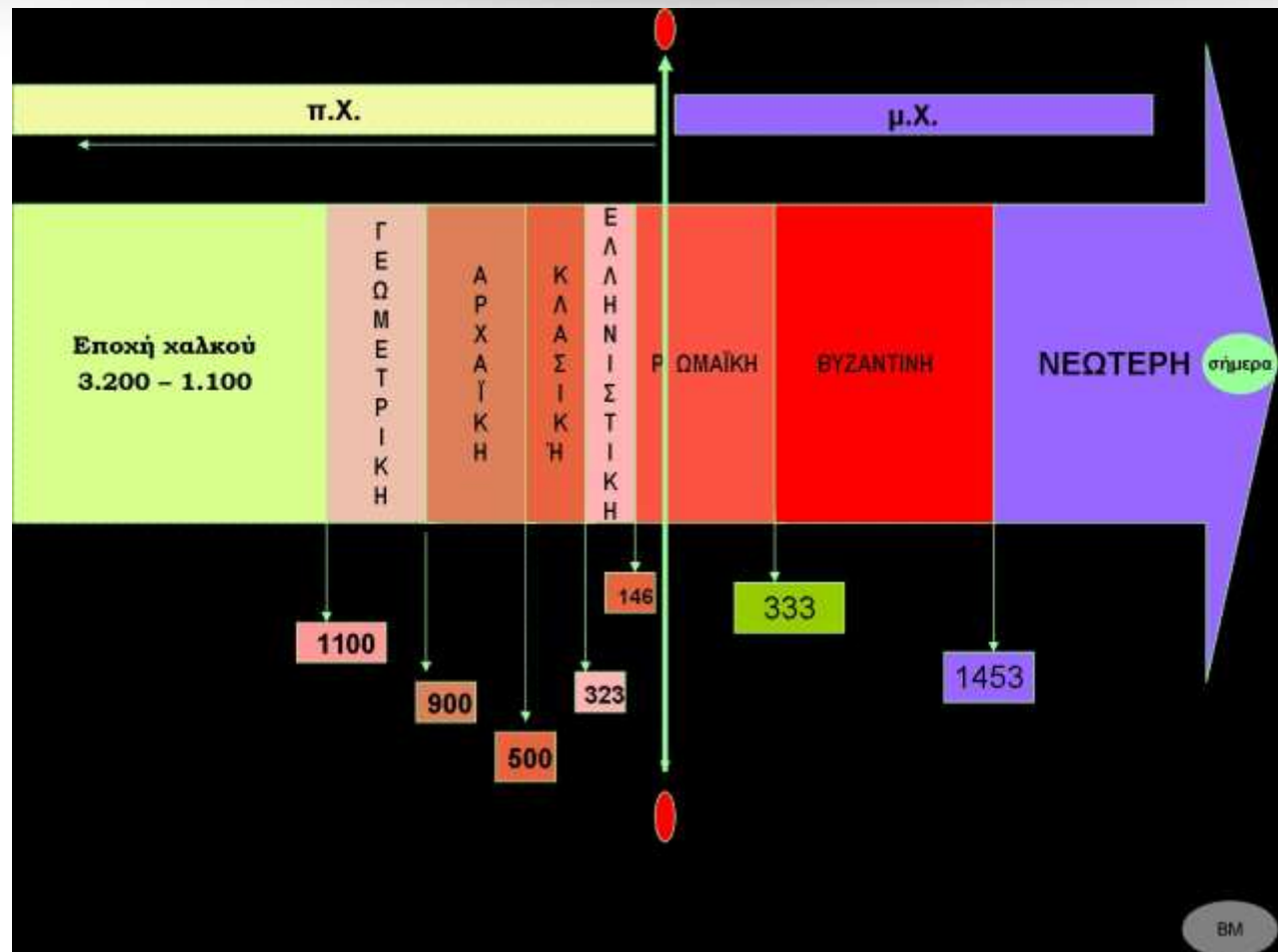
- **A.ΟΡΙΣΜΟΣ**: αρχικά έπος(<επος=λέγω) σήμαινε «λόγος». Από τον 5ο αιώνα σημαίνει πολύστιχο αφηγηματικό ποίημα.
- **B. ΕΙΔΗ**: Διακρίνονται σε:
- **Ηρωικό έπος**: αφηγείται κατορθώματα ηρώων αλλά και θεών, («έργα ανδρων τε θεων τε»), που συχνά συνυπάρχουν με τους ανθρώπους και κατευθύνουν τη δράση τους.
- **Διδακτικό έπος**: διδάσκει, (δίνει συμβουλές, οδηγίες).

ΕΜΦΑΝΙΣΗ ΚΑΙ ΑΝΘΙΣΗ ΤΩΝ ΗΡΩΙΚΩΝ ΕΠΩΝ

- Ήδη από την μυκηναϊκή εποχή (1600-1100π.Χ.) στην ηπειρωτική Ελλάδα υπήρχαν ποιήματα με μυθολογικό περιεχόμενο, που ήταν αγαπητά στους Έλληνες της ηπειρωτικής Ελλάδας.
- Στην γεωμετρική εποχή(1100-700π.Χ) όσοι Έλληνες εγκαταστάθηκαν ως άποικοι στην Ιωνία(=Δυτικά παράλια της Μ.Ασίας και νησιά Ανατ. Αιγαίου) έφεραν μαζί τους τα ποιήματα τους. Οι αγώνες που έκαναν για να εγκατασταθούν στις νέες περιοχές, η νοσταλγία για την πατρίδα και τους παλιούς καλούς καιρούς, αποτέλεσαν έμπνευση για αυτά τα τραγούδια.

Χρονική εξέλιξη

Μυκηναϊκός κόσμος

Μυκηναϊκά κέντρα

Κάθοδος των Δωριέων

➤ Γύρω στο 1100 π.Χ. (11^{ος} αι. π.Χ.) οι Δωριείς μετακινήθηκαν από τα βόρεια προς τη νότια Ελλάδα.

➤ Η μετακίνησή αυτή κράτησε πολλά χρόνια.

ΓΝΩΡΙΣΜΑΤΑ ΤΩΝ ΗΡΩΙΚΩΝ ΕΠΩΝ

- Τα γνωρίσματα των ηρωικών επών είναι τα εξής:
- Αναφέρονται σε ένα **μακρινό παρελθόν**, που οι ακροατές και ο ποιητής το θεωρούσαν ιδανικό, πολύ **ανώτερο** από την εποχή τους.
- Έχουν **αντικειμενικό χαρακτήρα**, δεν εκφράζουν τις υποκειμενικές απόψεις του ποιητή, αλλά τις απόψεις όλης της κοινωνίας.

- **Αοιδός** <αδω/αιδω = τραγουδώ= αοιδός= τραγουδιστής.

- **Ραψωδός**<ράπτω+ωδή = ραψωδός =αυτός που συρράπτει ωδές.

ΔΙΑΦΟΡΕΣ ΑΟΙΔΩΝ ΚΑΙ ΡΑΨΩΔΩΝ

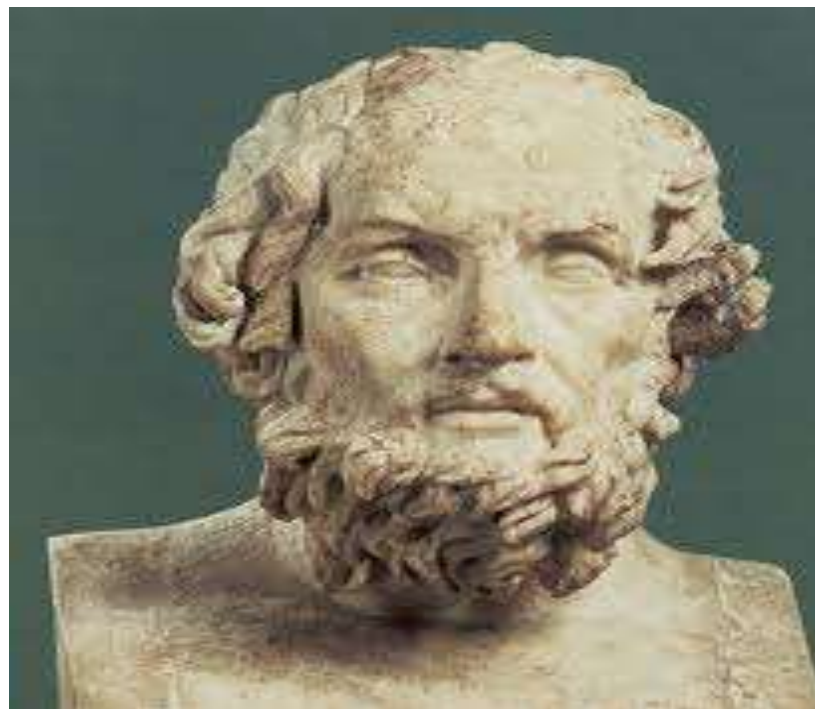
ΑΟΙΔΟΙ

- Δεν αποδίδουν μόνο παλαιότερα έπη αλλά συνθέτουν και δικά τους έργα.
- Αποδίδουν τα έπη τραγουδιστά με τη συνοδεία της φόρμιγγας(ή κιθάρας) .
- Ζουν στο παλάτι κάποιου βασιλιά ή ευγενή και τραγουδούν σε συμπόσια ή σε γιορτές ή αγώνες που οργανώνει ο βασιλιάς ή ο ευγενής.

ΡΑΨΩΔΟΙ

- Κρατούσαν ένα ραβδί, σύμβολο εξουσίας δοσμένης από τους θεούς.
- Ταξιδεύουν από τόπο σε τόπο ήταν οργανωμένοι σε συντεχνίες, για να απαγγείλουν τα έργα τους σε μεγάλες γιορτές στις οποίες οργανώνονταν ραψωδικοί αγώνες.
- Δε δημιουργούν δικά τους έργα. Συναρμολογούν ή συρράπτουν ή επαναλαμβάνουν τα έργα των προηγούμενων.
- Απαγγέλλουν τα έπη με ρυθμό, χωρίς συνοδεία μουσικού οργάνου

Ο ΟΜΗΡΟΣ

Γεωμετρική εποχή

ΤΕΧΝΗ ΚΑΙ ΓΡΑΦΗ

Με την κάθοδο των Δωριέων παράκμασε ο Μυκηναϊκός πολιτισμός και ξεχάστηκε η γραφή.

Οι άνθρωποι όμως συνέχισαν να φτιάχνουν σπίτια και οικοδομήματα, γλυπτά και αγγεία αλλά και να μιλούν και να γράφουν μια νέα γλώσσα.

Η εποχή αυτή ονομάστηκε Γεωμετρική εποχή.

Map of the Aegean Sea region showing the locations of ancient Greek colonies and trade routes. The map includes labels for major regions like ΘΕΣΣΑΛΙΑ, ΑΓΓΙΑ ΠΕΛΑΓΟΣ, ΕΒΡΟΣ, Μ. ΑΣΙΑ, ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ, ΙΟΝΙΑ ΠΕΛΑΓΟΣ, and ΜΕΓΙΣΤΗ ΘΑΛΑΣΣΑ. It also marks specific cities and islands such as ΒΟΘΡΙΑ, ΕΡΜΟ, ΑΡΓΙΡΗ, ΣΑΜΟΣ, ΠΡΕΣΒΗ, ΜΕΛΙΤΗ, ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑ, and ΡΟΔΟΣ. Trade routes are indicated by arrows connecting these locations.

BOJNKKO	*9/931/8294750709#71#42
APXAO LASHNKO	A3/033/181X6940709{TYXYI

Ομηρικά έπη

- είναι τα αρχαιότερα έπη, όχι μόνο της ελληνικής αλλά και της ευρωπαϊκής λογοτεχνίας
- σώζονται ολόκληρα.
- το β' μισό του 8ου αιώνα π.Χ. είναι ο χρόνος σύνθεσής τους.
Προηγείται η Ιλιάδα το 750 π.Χ. και ακολουθεί αργότερα η Οδύσσεια

- έχει μεγαλύτερη έκταση από την Οδύσσεια
- χωρίζεται σε 24 ραψωδίες (δηλώνονται με ένα κεφαλαίο γράμμα)
- έχει χαρακτήρα ηρωικό
- είναι έργο ποιητικό
- είχε σκοπό την τέρψη (ευχαρίστηση) και όχι την πληροφόρηση του ακροατηρίου
- δεν πρέπει να αντιμετωπίζεται ως ιστορικό σύγγραμμα

Τρωικός πόλεμος

Ιλιάδα και Ιστορία

- Χρόνος σύνθεσης Ιλιάδας ➔ 8ος αι. π.Χ. (γεωμετρική εποχή)
- Χρόνος γεγονότων ➔ 12ος αι. π.Χ. (μυκηναϊκή εποχή, στο τέλος του 12ου αι. π.Χ. έγινε ο Τρωικός πόλεμος).

➤ Εποχή χαλκού

- Μυκηναϊκή εποχή
- Τρωικός πόλεμος
12^{ος} αι π.Χ
- Ταφή νεκρών

➤ Εποχή σιδήρου

- Γεωμετρική εποχή
- Όμηρος
8^{ος} αι π.Χ
- Καύση νεκρών

➤ Εποχή χαλκού

- Θολωτοί τάφοι
- Όπλα από χαλκό

➤ Γεωμετρική εποχή

- Καύση νεκρών
- Σιδερένια όπλα

- Ο ποιητής επειδή αποδίδει μια μακρινή εποχή, αγνοεί πολλά στοιχεία της καθημερινότητας και έτσι μεταφέρει λεπτομέρειες της δικής του εποχής σε εκείνη την εποχή. Συνήθειες, θεσμοί και υλικά που χρησιμοποιούν οι ήρωες της Ιλιάδας δεν ανήκουν στην εποχή τους, αλλά στην εποχή του ποιητή. Το φαινόμενο αυτό λέγεται **αναχρονισμός**.

- Ο Όμηρος συχνά προσθέτει στοιχεία φανταστικά και εξωπραγματικά. Εξαιτίας αυτών των στοιχείων **η Ιλιάδα δεν πρέπει να θεωρείται ιστορική πηγή.** Έχει χρησιμοποιήσει ιστορικά γεγονότα αλλά η πραγματικότητα της Οδύσσειας και της Ιλιάδας είναι πλαστή.

Χρονολόγηση πολιτισμών

Κυκλαδικός πολιτισμός

3^η & 2^η χιλιετία πΧ

Σχηματοποιημένες μορφές

- λίγες λεπτομέρειες αναγνώρισης του φύλου-
- κυρίως μετωπική στάση-λεπτά χέρια & πόδια.

Γεωμετρική εποχή

(12ος – 8ος αι.πΧ)

γεωμετρικές μορφές
ανθρώπων και ζώων

Αρχαϊκή εποχή

(8ος-5ος αι.πΧ)

Οι Κούροι και οι Κόρες στέκονται ακίνητοι, σε μετωπική στάση, συμμετρικά με τα χέρια κολλημένα στις πλευρές του σώματος και με ένα αχνό χαμόγελο, το "αρχαίο μειδίαμα".

Κλασική εποχή

(5ος αι.- 323πΧ)

Τέλειες αναλογίες,
κίνηση - αποκάλυψη συναισθημάτων.
Εικονίζει, το ωραίο, το θεϊκό, το αιώνιο.

BM

Θέμα *Ιλιάδας*

- Το θέμα είναι η φοβερή οργή (*μῆνις*) του Αχιλλέα εναντίον του αρχιστράτηγου των Αχαιών, Αγαμέμνονα. Αφορμή ήταν η μοιρασιά των λαφύρων.
- Η Χρυσήίδα είναι το πολεμικό λάφυρο (*γέρας*) του Αγαμέμνονα. Αρνείται να την επιστρέψει στον πατέρα της Χρύση που είναι ιερέας του Απόλλωνα.

Θέμα *Ιλιάδας*

- Ο Απόλλωνας οργισμένος στέλνει λοιμό στους Αχαιοούς και ο Αγαμέμνωνας επιστρέφει τη Χρυσήίδα παίρνοντας όμως το γέρας του Αχιλλέα, τη Βρισηίδα. Ο Αχιλλέας προσβάλλεται και αποφασίζει να αποχωρήσει από τον πόλεμο, εξαγριωμένος. Θα επιστρέψει για να εκδικηθεί το θάνατο του φίλου του Πάτροκλου.

Πρωτοτυπία στο χειρισμό του θέματος από τον ποιητή

- Μέσα από την οργή του Αχιλλέα, που αποτελεί ένα μόνο επεισόδιο του 10 χρόνου της πολιορκίας της Τροίας, βρίσκει αφορμή ο ποιητής να παρουσιάσει τους αγώνες των Ελλήνων γύρω από το Ίλιον (Τροία) κατά τη 10χρονη πολιορκία. Έτσι δικαιολογείται και ο τίτλος του έπους Ιλιάς και όχι Αχιλλής.

Περιεχόμενο

- Είναι ο 10χρονος πόλεμος της Τροίας. Ο ποιητής δεν τον περιγράφει από την αρχή αλλά περιγράφει ένα μικρό χρονικό διάστημα, 51 ημερών, πριν από την άλωση της Τροίας (Χρονικό παρόν. Το τέλος της Ιλιάδας: ο ενταφιασμός του Έκτορα). Το περιεχόμενο του έπους είναι ευρύτερο και θεματολογικά και χρονολογικά από το θέμα του θυμού. Στην Ιλιάδα έχουμε αναφορές στο παρελθόν: **α)** με αναδρομές **β)** με εγκιβωτισμούς (ένθετες διηγήσεις παλιών γεγονότων) **γ)** με συντμήσεις χρονικές και προαναγγελίες για το μέλλον (αποτελούν θέματα άλλων επών).
- Το θέμα του θυμού του Αχιλλέα διατρέχει όλη την Ιλιάδα.

Δομή της Ιλιάδας

- Η **οργή του Αχιλλέα**, σε συνδυασμό με την απόφαση του Δία να τον ικανοποιήσει βοηθώντας τους Τρώες, υπήρξε η αιτία να προκληθεί συμφορά στους Έλληνες (Αχαιοούς).
- Οι Τρώες πετυχαίνουν νίκες, αφού έχει αποχωρήσει ο Αχιλλέας με τους Μυρμιδόνες του (στρατός του). Υπήρχαν κι άλλοι σημαντικοί ήρωες: Διομήδης, Αγαμέμνονας, Πάτροκλος που πραγματοποιούν σπουδαία κατορθώματα (αριστείες).
- Ο Έκτορας είναι ο ισχυρός πολέμαρχος των Τρώων. Ο Αχιλλέας θα ξαναμπεί στη μάχη όταν ο Έκτορας σκοτώσει τον Πάτροκλο (αγαπημένο φίλο του Αχιλλέα). Εκδικείται και σκοτώνει τον Έκτορα. Οι Έλληνες είναι κοντά στην άλωση της πόλης (που δε θα τη διηγηθεί ο Όμηρος).

Διαφορές Ιλιάδας – Οδύσσειας

➤ Οδύσσεια:

- ✓ Έχει αφηγηματικό ύφος.
- ✓ Μοιάζει με ναυτικό παραμύθι, ο κόσμος της είναι ειρηνικός.
- ✓ Παρακμή της βασιλείας, γέννηση της πόλης ,όλα τα κοινωνικά στρώματα.
- ✓ Οι θεοί έχουν πάθη, αλλά υπάρχει ηθική τάξη.
- ✓ Ο Οδυσσέας διαθέτει εξυπνάδα, επιμονή, καρτερικότητα, εφευρετικότητα νου.
- ✓ Υπάρχουν και ανθρώπινοι και θεϊκοί χώροι.
- ✓ Ο ηρωισμός ταυτίζεται με τον αγώνα του Οδυσσέα να επιστρέψει στην πατρίδα.
- ✓ Ο άνθρωπος ορίζεται από τη μοίρα του αλλά είναι πιο αυτόνομος.

Ιλιάδα

- ✓ Έχει δραματική πυκνότητα (ο ποιητής είναι νέος).
- ✓ Οι μύθοι έχουν ηρωικό περιεχόμενο, η δράση γίνεται σε ένα δραματικό κόσμο πολεμικό και σκληρό, δεν υπάρχουν τέρατα, φανταστικά στοιχεία.
- ✓ Ακμή της βασιλείας, αντιλήψεις μιας κλειστής αριστοκρατικής τάξης, Στις στρατιωτικές συνελεύσεις οι στρατιώτες ακούν και επευφημούν.
- ✓ Οι θεοί έχουν πρωτόγονη εκρηκτικότητα, είναι εγωιστές, άδικοι.
- ✓ Ο Αχιλλέας χαρακτηρίζεται από ορμητικότητα και έλλειψη μέτρου.
- ✓ Όλυμπος , πεδίο μάχης, Τροία, καράβια Αχαιών.
- ✓ Ο ηρωισμός ταυτίζεται με πολεμικά κατορθώματα και θάρρος στις συνελεύσεις.
- ✓ Ο άνθρωπος δεν μπορεί να ξεφύγει από τη μοίρα του.

ΙΚΕΣΙΑ-ΛΥΤΡΑ ΠΡΙΑΜΟΥ

